

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
9.9.2016
Taltionumero
3790
Diaarinumero
1816/3/15

1 (8)

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittaja A

Päätös, jota valitus koskee

Vaasan hallinto-oikeus 8.5.2015 nro 15/0273/3

Asian aikaisempi käsittely

Sosiaali- ja terveyslautakunnan alainen viranhaltija on 20.8.2014 hylännyt A:n hakemuksen saada vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain ja vastaavan asetuksen nojalla henkilökohtaista apua 16 tuntia vuorokaudessa ja korvaus henkilökohtaisen avustajan matkakustannuksista ulkomaanmatkalle (interrail-matka). Hakemus on hylätty, koska kyseessä ei ole tavanomaiseen elämään liittyvä matka.

Sosiaali- ja terveyslautakunta on päätöksellään 11.9.2014 (§ 166) pysyttänyt viranhaltijan päätöksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Vaasan hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt A:n valituksen sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksestä.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Sovellettavat oikeusohjeet

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammapalvelulaki) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä.

Vammapalvelulain 8 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle muun ohella henkilökohtaista apua, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammapalvelulain 8 c §:n 1 momentin mukaan henkilökohtaisella avulla tarkoitetaan tässä laissa vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avustamista kotona ja kodin ulkopuolella: 1) päivittäisissä toimissa, 2) työssä ja opiskelussa, 3) harrastuksissa, 4) yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai 5) sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä. Pykälän 2 momentin mukaan henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa vaikeavammaista henkilöä toteuttamaan omia valintojaan 1 momentissa tarkoitettuja toimia suorittaessaan. Pykälän 4 momentin mukaan henkilökohtaista apua on järjestettävä päivittäisiä toimia, työtä ja opiskelua varten siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee. Pykälän 5 momentin mukaan edellä 1 momentin 3-5 kohdassa tarkoitettuja toimintoja varten henkilökohtaista apua on järjestettävä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, jollei tätä pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avuntarvetta.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietinnössä (StVM 32/2008 vp) on todettu koskien hallituksen esitystä (HE 166/2008 vp) ja siinä säädettäväksi ehdotettua vammapalvelulain 8 c §:n 1 momenttia, että henkilökohtaisen avun piiriin kuuluvat myös työ ja opiskelu, harrastukset, yhteiskunnallinen osallistuminen sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitäminen ja että henkilökohtaista apua voi olla tarpeen järjestää myös ulkomaille suuntautuvien loma- ja työmatkojen ajaksi.

Vammaispalvelulain 8 d §:n 1 momentin mukaan henkilökohtaisen avun järjestämistavoista päätettäessä ja henkilökohtaista apua järjestettäessä kunnan on otettava huomioon vaikeavammaisen henkilön oma mielipide ja toivomukset sekä palvelusuunnitelmassa määritelty yksilöllinen avun tarve ja elämäntilanne kokonaisuudessaan. Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan kunta voi järjestää henkilökohtaista apua korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset työnantajan maksettavaksi kuuluvine lakisääteisine maksuineen ja korvauksineen sekä muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut.

Oikeudellinen arviointi

Vuonna 1993 syntynyt A on ollut syntymästään saakka sokea (haitta-aste 85 %). Asiassa on riidatonta A:n vaikeavammaisuus. Hänelle on myönnetty arkipäivän ja vapaa-ajan toimintoihin henkilökohtaista apua 10 tuntia viikossa.

A on hakenut interrail-matkan ajaksi henkilökohtaista apua 16 tuntia vuorokaudessa. Lisäksi A on hakenut korvausta avustajan alustavan laskelman mukaisesti 1 392 euron suuruisista matkakustannuksista. A on tehnyt avustajansa kanssa kysymyksessä olevan, noin kuukauden kestäneen interrail-matkan syksyllä 2014.

Hallinto-oikeus katsoo, kun otetaan huomioon A:n matkan luonteesta ja kestosta esittämä selvitys, että matkassa ei ole ollut kyse vammaispalvelulain 8 c §:n 1 momentin mukaisista A:n elämän tavanomaisista toiminnoista, joihin voidaan myöntää henkilökohtaista apua, tai niihin liittyvää matkasta. Kysymyksessä olevaa matkaa ei voida pitää sellaisena tavanomaisena elämän toimintona, jota vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetaan. Sosiaali- ja terveyslautakunta on siten voinut hylätä hakemuksen.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden ja sosiaali- ja terveyslautakunnan päätökset kumotaan. A:lle on korvattava henkilökohtaisen avustajan palkkakustannukset sekä kohtuulliset matkustus- ja majoituskulut interrail-matkan ajalta. A on vedonnut hallinto-oikeuden päätöksestä annettuun eriävään mielipiteeseen.

Sosiaali- ja terveyslautakunta on antanut selityksen.

A on antanut vastaselityksen.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus kumoaa Vaasan hallinto-oikeuden ja sosiaali- ja terveyslautakunnan päätökset ja palauttaa asian uudelleen sosiaali- ja terveyslautakunnan käsiteltäväksi.

Perustelut

1. Sovellettavat oikeusohjeet

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (*vammaispalvelulaki*) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä.

Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle muun ohella henkilökohtaista apua, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalvelulain 8 c §:n 1 momentin 1 ja 3–5 kohdan mukaan henkilökohtaisella avulla tarkoitetaan mainitussa laissa vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avustamista kotona ja kodin ulkopuolella päivittäisissä toimissa; harrastuksissa; yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä. Saman pykälän 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa vaikeavammaista henkilöä toteuttamaan omia valintojaan 1 momentissa tarkoitettuja toimia suorittaessaan.

Samana pykälän 4 momentin mukaan henkilökohtaista apua on järjestettävä päivittäisiä toimia, työtä ja opiskelua varten siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö sitä välttämättä tarvitsee.

Saman pykälän 5 momentin mukaan pykälän 1 momentin 3–5 kohdassa tarkoitettuja toimintoja varten henkilökohtaista apua on järjestettävä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, jollei tätä pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avuntarvetta.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietinnössä (StVM 32/2008 vp) on koskien hallituksen esitystä (HE 166/2008 vp) ja siinä säädettäväksi ehdotettua vammaispalvelulain 8 c §:n 1 momenttia lausuttu, että henkilökohtaisen avun piiriin kuuluvat siis myös työ ja opiskelu, harrastukset, yhteiskunnallinen osallistuminen sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitäminen. Perustelujen mukaan työ ja opiskelu määriteltäisiin samoista lähtökohdista kuin kuljetuspalveluihin liittyvässä vaikeavammaisten henkilöiden työ- ja opiskelumatkoja koskevassa oikeuskäytännössä. Lisäksi henkilökohtaista apua voi olla tarpeen järjestää myös ulkomaille suuntautuvien loma- ja työmatkojen ajaksi.

Vammaispalvelulain 8 d §:n 1 momentin mukaan henkilökohtaisen avun järjestämistavoista päätettäessä ja henkilökohtaista apua järjestettäessä kunnan on otettava huomioon vaikeavammaisen henkilön oma mielipide ja toivomukset sekä palvelusuunnitelmassa määritelty yksilöllinen avun tarve ja elämäntilanne kokonaisuudessaan.

Saman pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan kunta voi järjestää henkilökohtaista apua korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset työnantajan maksettavaksi kuuluvine lakisääteisine maksuineen ja korvauksineen sekä muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut.

Hallituksen esityksessä (HE 166/2008 vp) on todettu vammaispalvelulain 8 d §:n 2 momentin osalta, että lakisääteisten maksujen ja kustannusten lisäksi korvattaviksi tulisivat myös muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut. Hallituksen esityksen mukaan välttämättömiksi kuluiksi voidaan katsoa myös avustajan matkakulut tilanteissa, joissa avustaminen edellyttää matkustamista työnantajan mukana esimerkiksi vaikeavammaisen henkilön työn tai harrastusten yhteydessä.

2. Oikeudellinen arviointi

Asiassa on kiistatonta, että A on vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla vaikeavammaisen henkilö, jolla on oikeus saada henkilökohtaista apua.

A on hakenut korvausta henkilökohtaisen avustajansa palkkakustannuksiin ja matkakuluihin noin kuukauden kestäneelle interrail-matkalle Eurooppaan. Vuonna 1993 syntynyt A on valituksessaan hallinto-oikeuteen kertonut, että hän on matkustellut ulkomaille vanhempiensa ja isovanhempiensa kanssa nelivuotiaasta saakka. Hän nauttii matkustamisesta sekä uusien paikkojen ja ihmisten kohtaamisesta. Vammastaan huolimatta A on halunnut kokea ja tehdä samoja asioita kuin muutkin hänen ikäisensä.

Vammaispalvelulain 8 c §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti henkilökohtaista apua myönnetään henkilökohtaiseen apuun oikeutetun henkilön välttämättömäksi avustamiseksi kotona ja kodin ulkopuolella päivittäisissä toimissa, harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä. Henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa vaikeavammaista henkilöä toteuttamaan omia valintojaan näitä toimia suorittaessaan. Erityisesti mainitusta sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen mietinnössä (StVM 32/2008 vp) esitetystä johtuu, että henkilökohtaista apua voi olla tarpeen järjestää myös ulkomaille suuntautuvien lomamatkojen ajaksi.

Ulkomaille suuntautuvan lomamatkan tavanomaisuutta arvioitaessa ei ratkaisevaa merkitystä voida antaa yksinomaan matkan luonteelle, vaan arviointi tulee tehdä myös vaikeavammaisen henkilön yksilöllisten tarpeiden ja olosuhteiden perusteella. Edellä esitetyn selvityksen perusteella A:n ulkomaille suuntautunutta, kertaluonteista interrail-matkaa voidaan näissä oloissa pitää vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla hänen tavanomaisena elämän toimintonaan. A:n hakemusta ei siten ole voitu hylätä sillä perusteella, ettei kyse ole tavanomaisesta elämän toiminnosta. Kun hallinto-oikeudella ja sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksella on ollut asiasta toinen käsitys, päätökset on kumottava ja asia palautettava lautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi. Korkein hallinto-oikeus ei ensi asteena ota kantaa välttämättömän henkilökohtaisen avun laajuuteen eikä korvattavien kustannusten kohtuulliseen määrään.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Pekka Vihervuori
presidentti

Leena Äärilä
hallintoneuvos

Mikko Pikkujämsä
hallintoneuvos

Vesa-Pekka Nuotio
hallintoneuvos

Antti Pekkala (t)
hallintoneuvos

Anna Heikkilä
Asian esittelijä, oikeussihteeri

Jakelu

Päätös

Jäljennös

A, maksutta

Vaasan hallinto-oikeus

Sosiaali- ja terveyslautakunta